

**Euroopan unionin
neuvosto**

**Bryssel, 26. toukokuuta 2020
(OR. en)**

8269/20

**EDUC 197
JEUN 37
EMPL 254
SOC 327**

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	7624/20 + COR 1
Asia:	Neuvoston päätelmät tulevaisuuden eurooppalaisista opettajista ja kouluttajista

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston päätelmät tulevaisuuden eurooppalaisista opettajista ja kouluttajista. Neuvosto hyväksyi päätelmät 25. toukokuuta 2020 kirjallisella menettelyllä neuvoston työjärjestyksen 12 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ja neuvoston päätöksen 2020/430 1 artiklan mukaisesti.

Neuvoston päätelmät toimitetaan julkaistaviksi EU:n virallisessa lehdessä pysyvien edustajien komitean 14. toukokuuta 2020 tekemän päätöksen mukaisesti.

Neuvoston päätelmät tulevaisuuden eurooppalaisista opettajista ja kouluttajista

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

PALAUTTAEN MIELEEN asian poliittisen taustan, joka on esitetty näiden päätelmien liitteessä,

TODETEN SEURAAVAA:

1. Koulutus muovaa ihmisyyttä ja edustaa muutosvoimaa sekä yksilöiden että yhteiskunnan kannalta. Koulutuksella on tärkeä merkitys kansalaisten sosiaaliselle, taloudelliselle, demokraattiselle ja kulttuuriselle osallistumiselle sekä kasvulle, kestäväälle kehitykselle, sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ja vauraudelle unionissa. Sen lisäksi, että asianmukainen, osallistava ja tasapuolinen laadukas koulutus tarjoaa kansalaisille nykypäivän ja tulevaisuuden edellyttämiä tietoja, taitoja ja osaamista, se myös muokkaa heidän asenteitaan, arvojaan ja käyttäytymistään, mikä mahdollistaa ammatillisen ja henkilökohtaisen menestymisen ja aktiivisen ja vastuullisen roolin yhteiskunnassa.
2. Kaiken tasoisessa ja tyyppisessä koulutuksessa opettajat ja kouluttajat¹ ovat oppimisen välttämätön liikkeellepaneva voima. Heillä on keskeinen rooli siinä, että taustasta riippumatta kaikenikäiset ihmiset saavat nykymaailman edellyttämät valmiudet elämiseen, opiskeluun ja työhön, samoin kuin tulevien muutosten muovaamisessa ja ohjaamisessa.

¹ Näissä päätelmissä *opettajalla* tarkoitetaan henkilöä, jolla on kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti tunnustettu opettajan (tai vastaavan) asema, kun taas *kouluttajalla* tarkoitetaan henkilöä, joka hoitaa yhtä tai useampaa (teoreettiseen tai käytännön) koulutustehtävään liittyvää tehtävää joko oppilaitoksessa tai työpaikalla. Tähän luetaan yleissivistävän ja korkeakoulutuksen opettajat, ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen opettajat ja kouluttajat sekä varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja aikuiskouluttajat.

3. Jatkuvien sosiaalisten, väestönkehityksellisten, kulttuuristen, taloudellisten, tieteellisten, ympäristöön liittyvien ja teknologisten muutosten vuoksi myös koulutusmaailma muuttuu, samoin kuin opettajien ja kouluttajien ammatti, jolle asetetaan yhä enemmän vaatimuksia, velvollisuuksia ja odotuksia. Jatkuvat innovaatiot ja haasteet vaikuttavat vaaditun osaamisen ohella myös opettajien ja kouluttajien hyvinvointiin ja opetustyön houkuttavuuteen.
4. Eurooppalaiset opettajat ja kouluttajat ovat eurooppalaisen koulutusalueen perusta. Heillä on keskeinen rooli opetuksen eurooppalaisen ulottuvuuden² edistämisessä ja oppijoiden tukemisessa siinä, miten nämä ymmärtävät ja kokevat eurooppalaisen identiteetin ja yhteenkuuluvuuden.

TODETEN SEURAAVAA:

5. Covid-19:n aiheuttama kriisi on asettanut kaikilla tasoilla ja kaiken tyyppisessä koulutuksessa opettajat ja kouluttajat ennennäkemättömän haasteen eteen. Heiltä on vaadittu nopeaa siirtymistä lähiopetuksesta pääsääntöisesti etäopetukseen ja suurelta osin virtuaaliopetukseen. Tällaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa opettajat ja kouluttajat ovat osoittaneet kunnioitettavaa sitoutumista, luovuutta ja vertaisyhteistyötä ja ponnistelleet lujasti sen varmistamiseksi, että sekä oppiminen että oppijoiden edistyminen, myös heidän hyvinvointiaan tukemalla, jatkuvat.

² Sellaisena kuin se on määritelty yhteisten arvojen, osallistavan koulutuksen ja opetuksen eurooppalaisen ulottuvuuden edistämisestä 22. toukokuuta 2018 annetussa neuvoston suosituksessa.

ON TIETOINEN SEURAAVASTA:

6. Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti vastuu koulutusjärjestelmien organisoimisesta ja sisällöstä on jäsenvaltioilla. Tämä koskee myös opettajan ammattia. Tältä osin jäsenvaltioilla on erityyppisiä ja -tasoisia pätevyysvaatimuksia opettajan ammattiin pääsulle ja siinä etenemiselle³.
7. Korkeamman koulutustason hankkiminen voi tarjota tuleville opettajille ja kouluttajille kokonaisvaltaisemman pätevyyden, unohtamatta osaamista, jota tarvitaan ammatillisen itsenäisyyden kehittämiseen omissa opetuskäytännöissä. Tämä voi puolestaan lisätä työtyytyväisyyttä ja opetusalan ammatin mieltämistä tärkeäksi ja arvokkaaksi⁴.
8. Opettajien ja kouluttajien tehtävänä on helpottaa oppijoiden avaintaitojen⁵ ja ammatillisten valmiuksien omaksumista, jotta nämä voivat suoriutua menestyksekkäästi tulevista työtehtävistään, joista kaikkia ei vielä edes tunneta, mutta myös kehittää oppijoiden sosiaalista vastuuta ja kansalaisosallistumista, välittää inhimillisiä arvoja sekä tukea oppijoiden henkilökohtaista kasvua ja hyvinvointia.

³ EU:ssa opettajana toimimiseen vaaditaan yleensä korkeakoulututkinto. Alemman perusasteen koulutuksessa yleisimpänä opettajana toimimisen vähimmäisvaatimuksena on alempi korkeakoulututkinto (Bachelor). Ylemmän perusasteen koulutuksessa opettajan vähimmäispätevyysvaatimuksena on puolella EU:n järjestelmistä ylempi korkeakoulututkinto (Master). Keskiasteen oppilaitoksissa opettajien vähimmäispätevyysvaatimuksena on useimmissa EU-maissa ylempi korkeakoulututkinto. (Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 24). Varhaiskasvatusalan vähimmäispätevyysvaatimukset kuitenkin vaihtelevat eri puolilla Eurooppaa. Joissakin maissa henkilöstön kaikille jäsenille on asetettu samat vähimmäispätevyysvaatimukset, kun taas toisissa sovelletaan erilaisia pätevyysvaatimuksia eri tehtäviin ja työnkuviin. Korkeakoulututkintoa ei useinkaan vaadita varhaiskasvatusalan ammatillisista koostuvan ryhmän kaikilta jäseniltä. (Key data on early childhood education and care in Europe, Eurydice-raportti, 2019, s. 71–72)

⁴ Koulutuksen seurantakatsaus 2019 (s. 24).

⁵ Sellaisena kuin ne on määritelty elinikäisen oppimisen avaintaidoista 22. toukokuuta 2018 annetussa neuvoston suosituksessa.

9. Opettajien ja kouluttajien asiaosaaminen ja pedagoginen asiantuntemus samoin kuin heidän sitoutumisensa, innostuneisuutensa, työtyytyväisyytensä ja itseluottamuksensa vaikuttavat oppijoiden oppimistuloksiin, edistymiseen ja hyvinvointiin. Toimimalla elinikäisen oppimisen roolimalleina opettajat ja kouluttajat voivat motivoida oppijoita sitoutumaan ja ottamaan vastuuta omasta elinikäisestä oppimisestaan ja näin lisätä heidän kiinnostuneisuuttaan ja kannustaa tiedonjanoa ja luovuutta.
10. Erilaisten alati haastavampien roolien ja velvollisuuksien sekä oppijoiden, oppilaitosten johtajien, poliittisten päättäjien, vanhempien ja yhteisöjen odotusten ristipaineessa opettajien ja kouluttajien on tarvittaessa ja kansalliset olosuhteet huomioon ottaen sitouduttava tehtäväänsä ja heitä on tuettava, jotta he voivat vastata tehokkaasti muutoksiin ja haasteisiin. Näitä haasteita voi esiintyä vaihtelevassa määrin eri jäsenvaltioissa, ja ne liittyvät muun muassa seuraaviin:
- a) työkuorman eri näkökohtien tasapainottaminen, kun usein on huolehdittava monista hallinnollisista tehtävistä, osallistuttava oppilaitosten johtamiseen, tarjottava tukea ja ohjausta omille oppilaille, suunniteltava ja löydettävä aikaa vertaisyhteistyölle ja omalle ammatilliselle kehitymiselle ja samanaikaisesti jatkuvasti kehitettävä ja ylläpidettävä oman opetuksen ja oppijoiden oppimistulosten laatua;
 - b) oppijoiden älyllisen, emotionaalisen, sosiaalisen ja luovan potentiaalin kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen samanaikaisesti heidän oppimistulostensa takaamisen kanssa;

- c) erilaisten tutkimukseen perustuvien opetusmenetelmien ja -käytäntöjen käyttö, sellaisten innovatiivisten ja digitaalisten menetelmien ja toimintatapojen valtavirtaistaminen, joissa keskiössä ovat opiskelijakeskeiset ja osaamispohjaiset toimintatavat oppijoiden muuttuvien ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti, jotta helpotetaan oppimisprosessia ja tuetaan oppimisen ja opetuksen yhteiskehittämistä huolehtien siitä, että kyseiset käytännöt ovat osallistavia, sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja tasapuolisia;
- d) työskentely teknologian, digitalisaation ja tekoälyn muuttamassa ympäristössä kiinnittäen huomiota edellä mainittujen pedagogisiin mahdollisuuksiin ja eettiseen, turvalliseen ja vastuulliseen käyttöön;
- e) työskentely kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa luokkahuoneissa ja oppimisympäristöissä, joissa oppijoilla on erilaiset sosioekonomiset taustansa ja tarpeensa, mukaan lukien erityisopetuksen tarve⁶ ja osallistavuuden turvaaminen;
- f) osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon, erityisesti koulutusuudistusten kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin, mukaan lukien opetussuunnitelmien jatkuva uudelleentarkastelu;
- g) kannustavan ja rakentavan ilmapiirin luominen oppimisympäristöissä, mukaan lukien myönteiset ja toinen toisiaan tukevat suhteet omien tiimien keskuudessa ja suhteissa muuhun opetushenkilöstöön, oppijoihin, perheisiin ja työnantajiin;
- h) oppituntikäyttäytymisen hallinta jopa mahdollisena keinona ehkäistä erityyppistä väkivaltaa, mukaan lukien verkkoväkivaltaa, joka voi vaikuttaa kielteisesti oppijoiden tuloksiin ja terveyteen; lisäksi mahdollisesti omaan itseen kohdistuvan väkivaltaisen käyttäytymisen käsittely;

⁶ TALIS 2018 -tutkimuksen tietojen perusteella 21 % opettajista toivoo lisäkoulutusta erityisoppilaiden opettamiseen, 16 % tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja noin 13 % monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä opettamiseen (Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 10). Tiedot viittaavat siihen, että myös Euroopan korkeakouluopiskelijakanta on muuttumassa aikaisempaa moninaisemmaksi (Eurostudent VI (2016–2018)).

- i) asetettuihin oppimistuloksiin nähden soveltuvien arviointivälineiden, -kriteerien ja -menetelmien valinta, jotta jokainen oppija saa laadukasta ja oikea-aikaista palautetta, joka voi ohjata ja parantaa oppimista myöhemmin;
- j) opettaminen usein rajallisin resurssein, mukaan lukien niukat tai riittämättömät koulutusinfrastruktuurit, oppimistilat, laitteet ja välineet, mukaan lukien verkko-oppimisen mahdollistavat välineet.

11. Nämä haasteet ovat jopa vaativampia vastavalmistuneille (äskettäin pätevyytensä hankkineille) opettajille ja kouluttajille, koska heillä on ensimmäisistä opetus- tai koulutusvuosista alkaen sama vastuu kuin kokeneemmilla kollegoillaan. Lisäksi he saattavat usein joutua työskentelemään haasteellisissa ympäristöissä, kuten oppilaitoksissa, joissa heikomman sosioekonomisen tai maahanmuuttajataustan omaavien opiskelijoiden osuus on suurempi⁷. Kokeneilla opettajilla ja kouluttajilla saattaa olla muunlaisia vaikeuksia, esimerkiksi sukupolvien välisen kuilun kohtaaminen työpaikalla.
12. Maaseudulla, syrjäisillä alueilla tai epäsuotuisilla alueilla työskentelevillä opettajilla ja kouluttajilla saattavat kokea lisähaasteiksi myös esimerkiksi seuraaviin liittyvät seikat: ammatillinen eristyneisyys, rajallinen infrastruktuuri, mukaan lukien digitaalinen infrastruktuuri, tuen ja ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksien saatavuus tai opettaminen luokissa, joissa on eri ikäisiä ja eri luokka-asteella olevia oppilaita. Tiheästi asutuilla kaupunkialueilla työskentelevät opettajat ja kouluttajat taas saattavat kohdata näkyvämpiä haasteita sellaisten oppijoiden opettamisessa, joilla on erilainen monikielinen, monikulttuurinen ja sosioekonominen tausta.

⁷ Koulutuksen seurantakatsaus 2019 (s. 21).

13. Vaikka monet haasteista ovat monille opettajille ja kouluttajille yhteisiä, eri jäsenvaltioissa on vaihtelevassa määrin myös eri koulutustasoihin ja -tyyppeihin liittyviä erityishaasteita, muun muassa seuraavat:

a) varhaiskasvatuksessa:

- vaikeudet houkutella ja pitää alalla päteviä ja koulutettuja varhaiskasvatuksen ammattilaisia,
- henkilöstön ikääntyminen ja sukupuolten epätasapaino naisvaltaisella alalla,
- vähemmän houkuttelevat työolot, kuten lasten suuri lukumäärä henkilöstönjäsentä kohden, ja houkuttelevien urapolkujen samoin kuin jatkuvan ammatillisen kehittymisen edellyttämien mahdollisuuksien puuttuminen,

b) kouluopetuksessa:

- vaikeuksia houkutella lahjakkaita opiskelijoita opettajien peruskoulutukseen⁸ ja pitää heidät alalla samoin kuin houkutella tutkinnon suorittaneita opettajan ammattiin ja pitää ammatissa toimivat opettajat alalla,
- opettajakunnan ikääntyminen, sukupuolten välinen epätasapaino. Valtaosa opettajista on naisia, erityisesti tietyissä oppiaineissa ja joillakin koulutustasoilla, ammatti ei myöskään välttämättä edusta sen yhteisön kulttuuria, jossa sitä harjoitetaan,
- kaikki tämä ilmenee monissa jäsenvaltioissa yleisenä tai tiettyjä maantieteellisiä alueita tai tiettyjä oppiaineita kuten STEM-aineita vaivaavana opettajapulana, tai pulana opettajista, joilla on osaamista erityisopetukseen tai opettamiseen monikulttuurisissa tai monikielisissä ympäristöissä tai heikomman sosioekonomisen taustan omaavien opiskelijoiden parissa⁹,

⁸ Opettajien peruskoulutukseen hakevista opiskelijoista on pulaa, ja suuri osa keskeyttää opintonsa (Opettajien urat Euroopassa – Ammattiin pääsy, uralla eteneminen ja tuki, Eurydice, 2018, s. 10).

⁹ Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 9, 10, 21.

c) ammatillisessa koulutuksessa:

- opettajilla ja kouluttajilla tulisi olla pätevyys edistää ja kehittää perus- ja avaintaitoja sekä opettaa ajantasaista ammatillista tai teknistä osaamista,
- sekä ammatillisissa oppilaitoksissa että yrityksissä yhdistelmäopetuksen mukaisesti työskentelevien opettajien ja kouluttajien tarve saattaa kasvaa,
- opettajien ja kouluttajien, erityisesti yritysten sisäisten kouluttajien, olisi tehtävä yhteistyötä ottaen huomioon heidän toisiaan täydentävät tehtävänsä ja vastuualueensa erityisesti oppisopimuskoulutuksen ja työssäoppimisen toteuttamisessa,
- paremmista kannustimista johtuen työskentely yksityissektorilla saattaa houkutella enemmän kuin työskentely ammatillisissa oppilaitoksissa,
- monilla jäsenvaltioilla on haasteena opettajien ja kouluttajien ikääntyminen,

d) aikuiskoulutuksessa:

- aikuiskouluttajilla on merkittävä rooli sekä perus- että ammatillisen tason tietojen, taitojen ja osaamisen edistämisessä ja kehittämisessä,
- he saattavat myös törmätä haasteeseen, jonka taustalla ovat oppijoiden luku- ja laskutaidon heikkoudet, kielivaikeudet tai huonot oppimis- ja koulutuskokemukset,
- koska aikuiskouluttajat työskentelevät usein monenlaisten oppijaryhmien kanssa, heillä on oltava valmiudet käyttää erilaisia ja tehokkaita opetusstrategioita ja -menetelmiä voidakseen vastata oppijoiden tarpeisiin, voidakseen motivoida heitä ja voidakseen ottaa huomioon heidän yksilölliset oppimispolkunsa,
- jotta yksilöt voisivat hakeutua uudelleen koulutukseen ja hankkia uusia taitoja, saattaa olla tarpeen tarkistaa opettajien ja kouluttajien roolia siltä osin, miten he voisivat myötävaikuttaa epävirallisen ja arkioppimisen kautta omaksuttujen taitojen ohjaukseen ja validointiin,
- aikuiskouluttajilta saatetaan vaatia yhteistyötä työnantajien kanssa työssäoppimisen yhteydessä,
- aikuiskouluttajilla ei useinkaan ole nimenomaisia valmiuksia aikuisopetukseen, ja he saattavat työskennellä osa-aikaisesti tai freelance-pohjalta. Näin ollen heidän ammatillistamisensa on merkittävä haaste aikuiskoulutuksen laadun varmistamisessa,

e) korkea asteen koulutuksessa:

- akateemiselle uralle vaaditussa muodollisessa pätevyyydessä ei useinkaan anneta painoa sille, että hakijoilla olisi asianmukaiset opetustaidot,
- kaikissa jäsenvaltioissa ei ole olemassa laajoja systeemisiä täydennyskoulutusmahdollisuuksia akateemisen henkilöstön opetustaitojen parantamiseksi,
- ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota henkilöstön interinstitutionaaliseen koulutukseen, kuten opetuksen kansainväliseen liikkuvuuteen, eikä käytäntöyhteisöjen tai ammattilaisverkostojen luomiseen;
- opiskelijaväestön moninaisuus edellyttää erilaisten, opiskelijakeskeiseen toimintatapaan perustuvien opetusmenetelmien käyttöä, mikä saattaa olla haaste korkeakouluille;
- sukupuolten välistä epätasapainoa esiintyy joissakin akateemisissa oppiaineissa, ja ylemmillä henkilöstön tasoilla naiset ovat erityisen aliedustettuina;
- vaikka opetus on yksi korkea-asteen koulutuksen kolmesta tehtävästä, tutkimusta arvostetaan usein opetusta enemmän urakehityksen arvioinnissa; alemman ja keskitason henkilöstöltä vaaditaan usein enemmän opetusta, koska usein urakehityksen myötä opetustyö vähenee ja tutkimukseen käytettävä aika lisääntyy¹⁰.

14. Siitä huolimatta, että vaatimukset ovat muuttumassa yhä monitahoisemmiksi ja ammatti entistä vaativammaksi, monet opettajat ja kouluttajat kokevat, että yhteiskunta ei kunnioita tai arvosta heitä¹¹, ja itse ammatti on menettämässä vetovoimaansa monissa jäsenvaltioissa.

¹⁰ Modernisation of Higher Education in Europe: Academic Staff – 2017, Eurydice, 2017.

¹¹ TALIS 2018 -tietojen perusteella 18 % ylemmän perusasteen opettajista EU:ssa katsoo, että yhteiskunta arvostaa opettajan ammattia. Osuus pienenee sitä mukaa, miten kauan ammatissa on toimittu. Sama pätee (useissa EU-maissa) niiden opettajien osuuteen, jotka edelleen valitsisivat opettajan ammatin (Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 9).

KOROSTAA SEURAAVAA:

15. On keskeisen tärkeää kehittää ja päivittää opettajien ja kouluttajien osaamista, varmistaa heidän asiantuntemuksensa ja tukea heidän itsenäisyyttään ja sitoutumistaan sekä edistää heidän henkilökohtaista ja ammatillista hyvinvointiaan, motivaatiotaan ja omanarvontuntoaan, valmistaa heitä reagoimaan muutokseen asianmukaisella tavalla mutta myös kannustaa heitä toimimaan proaktiivisesti ja innovoivasti ammatissaan.
16. Tämän mahdollistamiseksi on tarpeen kehittää edelleen kansallisia toimintapolitiikkoja opettajien ja kouluttajien työn tukemiseksi kohdennetulla ja kokonaisvaltaisella tavalla. Tässä olisi otettava huomioon opettajien ja kouluttajien itsensä määrittelemät vaatimukset ja koulutustarpeet samoin kuin laajempien oppimisyhteisöjen tarpeet, koulutusalan tutkimuksen tulokset ja yleiset kansalliset koulutuspoliittiset tavoitteet. On myös hyödyllistä tarjota erilaisia koulutusmalleja kuten henkilökohtaista, virtuaalista, sekamuotoista ja työssäoppimista.
17. Täydentävää ja kokonaisvaltaista toimintamallia kaivataan opettaja- ja kouluttajakoulutuksen kaikilla tasoilla ja kaikilla osa-alueilla. Tähän olisi sisällyttävä opiskelijoiden rekrytointi ja valinta, opettajien peruskoulutus (harjoittelu mukaan lukien), perehdytys ja laadukas mentorointi sekä täydennyskoulutuksen edistäminen ja tukeminen koko opetusuran ajan ja tarvittaessa arviointimekanismeja. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä vastavalmistuneisiin opettajiin tarjoamalla heille täydentävää ohjausta ja mentorointia, jotta helpotetaan heidän uransa alkua ja autetaan heitä ottamaan huomioon mahdolliset erityistarpeet.

18. Kansalliset olosuhteet huomioon ottaen tämä voisi perustua ajantasaisiin ja kokonaisvaltaisiin opettajien ja kouluttajien kansallisiin osaamiskehyksiin¹², jotka laaditaan jäsenneltä ja järjestelmällistä vuoropuhelua asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa käyden ja joissa otetaan huomioon nykyiset ja innovatiiviset opetustavat, -strategiat ja -menetelmät sekä koko yhteiskuntaa koskevat uudet olosuhteet. Tässä mielessä on tärkeää, että opettajien ja kouluttajien koulutuksessa otetaan koko työelämän jatkumon ajan järjestelmällisemmin huomioon ne aihealueet ja oppimismahdollisuudet, jotka liittyvät työskentelyyn monikielisessä ja monikulttuurisessa ympäristössä sekä erityisoppilaiden tai epäsuotuisan taustan omaavien oppilaiden kanssa, digitaaliseen pedagogiikkaan, kestävään kehitykseen ja terveellisiin elämäntapoihin. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota opettajien ja kouluttajien itsensä esittämiin vaatimuksiin ja tarpeisiin¹³.
19. Opettajien ja kouluttajien jatkuva ammatillinen kehittyminen olisi nähtävä laadukkaan opetuksen ja koulutuksen ennakoedellytyksenä; opettajia ja kouluttajia olisi sen vuoksi kannustettava pohtimaan omia käytäntöjään ja koulutustarpeitaan sekä kannustettava ja tuettava osallistumaan tarjoamalla laadukkaita koulutusmahdollisuuksia, varaamalla heille osallistumisaikaa ja tarjoamalla kannustimia.
20. Opettajien ja kouluttajien tiiviimmät yhteydet tutkijoihin voivat vaikuttaa myönteisesti heidän ammatilliseen kehittymiseensä ja tuottaa tutkimusvetoisia, innovatiivisia ja entistä parempia opetuskäytäntöjä.

¹² Useimmat Euroopan maat hyväksyvät kehyksiä, joissa kuvataan se osaamiskokonaisuus, joka opettajien olisi hallittava tai jota heidän olisi kehitettävä uransa aikana. Käytännössä tällaisten kehysten muoto, yksityiskohtaisuus, merkitys ja käyttö kuitenkin vaihtelevat (Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 34).

¹³ TALIS 2018 -tutkimuksen tietojen perusteella 21 % opettajista toivoo lisäkoulutusta erityisoppilaiden opettamiseen, 16 % tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja noin 13 % monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä opettamiseen (Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 10).

21. Rajatylittävä liikkuvuus – joko lyhyt- tai pitempiaikaisena, fyysisenä, virtuaalisena tai näiden yhdistelmänä – on hyvin tärkeä oppimiskokemus ja arvokas tilaisuus kehittää osallistujien sosiaalisia, kulttuurienvälisiä, monikielisiä ja ihmissuhdetaitoja. Tämä pätee yhtä lailla opettajien peruskoulutuksessa oleviin opiskelijoihin kuin täydennyskoulutustuviin ammatissa toimiviin opettajiin ja kouluttajiin. Sekä opiskelijoiden että ammatissa toimivien opettajien liikkuvuutta kuitenkin haittaavat esimerkiksi kielitaidon puute ja sijaisten löytäminen ammatissa toimiville. Lisäksi opettajien peruskoulutusohjelmissa kansainvälinen ulottuvuus jää usein vähäiseksi ja opintoihin ja harjoitteluun liittyy vain vähän liikkuvuutta muiden alojen opinto-ohjelmiin verrattuna¹⁴. Ulkomailla suoritettujen liikkuvuusjaksojen ja oppimistulosten tunnustamiseen liittyy haasteita.
22. Mahdollisuudet monenlaisia urakehitysväyliä tarjoaviin uravaihtoehtoihin opetusammatin sisällä voivat lisätä ammatin kiinnostavuutta ja ammatissa pysymistä ja kannustaa elinikäiseen oppimiseen. Ne voivat kannustaa opettajia ja kouluttajia pysymään omistautuneena ammatille ja sitoutumaan yhtä lailla omien oppijoiden oppimiseen kuin omaankin oppimiseensa työuran aikana. Toisaalta yhtä tärkeää on se, että opettajia ja kouluttajia ei ylikuormiteta siinä määrin hallinnollisilla tehtävillä, että heidän on vaikea keskittyä opetukseen.
23. Opettajat ja kouluttajat sekä oppilaitosten johtajat voivat myötävaikuttaa politiikan kehittämiseen osaamisensa, asiantuntemuksensa ja käytännön tuntemuksensa ansiosta. Samalla heidän osallistumisensa päätöksentekoon voi lisätä heidän omavastuullisuuttaan ja sen myötä vaikuttaa myönteisesti erilaisten toimintapoliittisten aloitteiden ja uudistusten täytäntöönpanon tuloksiin.

¹⁴ Opettajiksi opiskelevien kansainvälinen liikkuvuus opettajien peruskoulutuksen aikana (laskettuna niiden opettajien osuutena, jotka ovat suorittaneet opintojakson ulkomailla osana opettajien peruskoulutusta) ei ole kovin yleistä, ja se vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä (Koulutuksen seurantakatsaus, s. 26).

24. Opettajien ja kouluttajien hyvinvointi vaikuttaa heidän työtyytyväisyyteensä ja työinnostuneisuuteensa sekä siihen, miten vetovoimaiseksi ammatti koetaan, ja viime kädessä ammatissa pysymiseen. Se on tärkeä tekijä laadun ja suorituskyvyn kannalta ja yhteydessä opettajien ja kouluttajien omaan motivaatioon sekä heidän oppijoidensa motivaatioon ja saavutuksiin.
25. Hyvinvoinnin kannalta tärkeitä seikkoja voivat olla muun muassa odotusten ymmärtäminen ja hallinta, työmäärä, työympäristöt, mukaan lukien opetuksen ja oppimisen turvallisuus, ja työolot, saatavilla oleva vertais- ja institutionaalinen tuki, suhteet oppijoihin, vanhempiin, vertaistoimijoihin ja oppilaitosten johtajiin, sekä laajemmalla yhteisöltä saatava kunnioitus ja arvostus. Jos nämä tekijät puuttuvat tai niitä ei koeta mielekkäiksi, ne voivat johtaa fyysiseen ja emotionaaliseen uupumiseen, stressiin ja loppuunpalamiseen ja sitä kautta vaikuttaa mielenterveyteen ja fyysiseen terveyteen.
26. Opettajien ja kouluttajien samoin kuin oppijoiden saavutusten ja hyvinvoinnin tukemiseksi on hyödyllistä luoda ja edistää yhteistyöhön perustuvia oppimisyhteisöjä sekä opettajien ja kouluttajien, heidän vertaisryhmiensä ja oppilaitosten johtajien, oppijoiden, vanhempien ja muiden sidosryhmien, kuten työnantajien, väliseen yhteistyöhön perustuvaa ryhmäkulttuuria. Kokeneilla opettajilla ja kouluttajilla voi olla tärkeä rooli nuorempien kollegojensa mentoreina, ja samalla he itsekin hyötyvät sukupolvien välisestä vuorovaikutuksesta. Lisäksi on tärkeää vahvistaa alhaalta ylöspäin suuntautuvaa, vertaisperusteista ammatillista oppimista sekä edistää ohjeistavaa ja osallistavaa johtajuutta, joka synnyttää luottamusta, inspiroi ja motivoi opetushenkilöstöä. Arviointia voitaisiin tapauksen mukaan käyttää työskentelyn parantamiseksi rakentavan arvioinnin ja palautteen avulla, asettamalla ylennykselle kriteerejä ja antamalla tunnustusta merkittävästi ansioituneille.

27. Riittävät, tehokkaat ja kestävät investoinnit opettajiin ja kouluttajiin ovat investointeja koulutuksen laatuun. Tähän sisältyy erilaisia näkökohtia, kuten investoinnit opettajien ja kouluttajien koulutusmahdollisuuksiin, riittäviin infrastruktuureihin ja oppimistiloihin, -välineisiin ja -resursseihin sekä palkkoihin¹⁵.
28. Kaikki edellä mainittu voitaisiin ottaa huomioon laadittaessa kannustimia opettaja- ja kouluttajapulan ratkaisemiseksi. Lisämahdollisuuksina voitaisiin tutkia apurahoja, joilla houkutellaan opiskelijoita alan opinto-ohjelmiin, tai sellaisten ammattilaisten rekrytointia, joilla on muu kuin opetusalan pätevyys, huolehtien siitä, että edistetään ja tuetaan laadukasta oppimistarjontaa.

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA KOULUTUSTA TARJOAVIEN OPPILAITOSTEN
ITSENÄISYYS JA KANSALLISET OLOSUHTEET HUOMIOON OTTAEN:

29. Jatkamaan ja tehostamaan toimia, joilla opettajat ja kouluttajat otetaan mukaan koulutusalan toimintapolitiikkojen laadintaan kaikilla tasoilla, lisäämällä yhteistyötä ja opettajien ja kouluttajien omistajuutta tässä prosessissa samoin kuin heidän itsenäisyyttään näiden toimintapolitiikkojen soveltamisessa käytännössä.
30. Ottamaan huomioon, että opettajien ja kouluttajien peruskoulutukseen, perehdyttämiseen ja täydennyskoulutukseen tarvitaan kokonaisvaltainen lähestymistapa, kun laaditaan opettajien ja kouluttajien koulutusta koskevia toimintapolitiikkoja.
31. Edistämään ja tukemaan opettajien ja kouluttajien laajempaa osallistumista täydennyskoulutukseen, erityisesti poistamalla osallistumista ja mahdollisuuksia haittaavia esteitä, ja pyrkimään siihen, että täydennyskoulutusta arvostetaan ja se tunnustetaan urakehityksen tärkeäksi osatekijäksi.

¹⁵ On näyttöä siitä, että palkat vaikuttavat opettajien ja kouluttajien rekrytointiin ja ammatissa pysymiseen sekä oppimistuloksiin. Opettajien palkat ovat usein muiden korkea-asteen koulutuksen saaneiden työntekijöiden keskipalkkoja alhaisemmat. (Koulutuksen seurantakatsaus 2019, s. 39–40).

32. Kannustamaan oppilaitoksia tarjoamaan opettajille ja kouluttajille tuloksellisia ja tutkimusperustaisia täydennyskoulutusmahdollisuuksia yhteistyön, vertaisseurannan ja -oppimisen, ohjauksen, mentoroinnin ja verkostoitumisen pohjalta. Näitä mahdollisuuksia kehitettäessä oppilaitoksia on tarvittaessa kannustettava laajentamaan koulutustarjontaansa, mukaan lukien pienemmät oppimisyksiköt, kuten ne, joissa on mahdollisesti tarjolla mikrotutkintoja, ottaen huomioon laadunvarmistusjärjestelyt.
33. Korkeakoulujen itsenäisyyttä täysin kunnioittaen edelleen tukemaan akateemisen henkilöstön osaamisen parantamista tutkimusperustaisen ja oppijakeskeisen oppimisen, opetuksen ja arvioinnin soveltamisessa sekä luomaan ja noudattamaan selkeitä, avoimia ja oikeudenmukaisia henkilöstön palvelukseenotto- ja työllistämisprosesseja, joissa tunnustetaan opetustoiminnan arvo¹⁶, joka olisi otettava huomioon myös uralla etenemiseen liittyvissä toimintapolitiikoissa ja käytännöissä.
34. Tutkimaan mahdollisuuksia monipuolistaa opettajien ja kouluttajien uravaihtoehtoja ja kehittää kansallisia urakehyksiä, joiden avulla voidaan ottaa huomioon näissä ammateissa toimivien urapyrkimykset ja -vaikuttimet sekä heidän oppimistarpeensa.
35. Kannustamaan oppilaitoksia sisällyttämään opettajien ja kouluttajien liikkuvuus – fyysinen, virtuaalinen tai näiden yhdistelmä – oppimis-, kehitys- ja kansainvälistymisstrategioihinsa, hyödyntämällä oppimistarjonnan olennaisena osana myös e-Twinningin ja EPALEN kaltaisten eurooppalaisten välineiden suomia mahdollisuuksia. Validoimaan mahdollisuuksien mukaan ja kansalliset säännökset ja kansalliset olosuhteet huomioon ottaen eurooppalaisten välineiden ja liikkuvuuden avulla hankitut taidot ja osaaminen osaksi opettajien ja kouluttajien täydennyskoulutusta.

¹⁶ Standardit 1.3 ja 1.5, eurooppalaisen korkeakoulutusalueen laadunvarmistusstandardit ja -ohjeet, 2015.

36. Entisestään edistämään sekä opiskelijoiden että ammatissa toimivien opettajien ja kouluttajien liikkuvuutta ja poistamaan jäljellä olevia esteitä osallistumisasteen nostamiseksi. Tässä yhteydessä kannustamaan opettajien peruskoulutuksesta vastaavia korkeakouluja hyödyntämään täysimääräisesti liikkuvuuden mahdollisuuksia osana oppimistarjontaan, johon voi tarvittaessa kuulua opinto-ohjelmiin sisältyviä liikkuvuusikkunoita. Lisäksi helpottamaan ammatissa toimivien opettajien ja kouluttajien osallistumista ammatillisen kehityksen puitteissa erilaisiin liikkuvuuden muotoihin, muun muassa pyrkimällä kestäviin ratkaisuihin sijaisten hankinnassa.
37. Ammatin vetovoimaisuuden ja statuksen parantamiseksi panostamaan perus- ja täydennyskoulutuksen, työolojen ja uranäkymien parantamiseen liittyviin toimenpiteisiin sekä toimenpiteisiin, joilla parannetaan opettajien ja kouluttajien sopeutumiskykyä ja hyvinvointia työhön liittyvien stressitekijöiden käsittelemiseksi. Näiden tekijöiden yhteydessä on tärkeää mahdollistaa työmarkkinaosapuolten tehokas osallistuminen.
38. Tekemään yhteistyötä ja vaihtamaan kokemuksia ja tietoja opettajiin ja kouluttajiin liittyvästä toimintapolitiikasta, mukaan lukien opettajia ja kouluttajia koskevien kansallisten osaamiskehysten kehittämisestä ja tarkistamisesta.

PYYTÄÄ KOMISSIOTA TOIMIVALTANSA MUKAISESTI JA
TOISSIJAISUUSPERIAATTEEN ASIANMUKAISESTI HUOMIOON OTTAEN

39. Opiskelijoiden ja ammatissa toimivien opettajien ja kouluttajien liikkuvuuden helpottamiseksi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa edistämään vuoropuhelua ja tutkimaan esteitä, mukaan lukien rakenteelliset näkökohdat ja ulkomailla suoritettujen opintojaksojen tulosten ja akateemisten tutkintojen tunnustaminen, ja antamaan oppilaitoksille ohjeistusta opettajiksi ja kouluttajiksi opiskelevien liikkuvuuden parantamiseksi ja kansainvälisen näkökulman laajentamiseksi.

40. Nykyisten kansallisten toimien täydentämiseksi tutkimaan mahdollisuutta laatia ehdotus eurooppalaiseksi osaamiskehykseksi¹⁷, jotta voidaan edistää kestävästä kehitystä koskevien tietojen, taitojen ja asenteiden kehittämistä ja arviointia. Kehyksen käyttö olisi vapaaehtoista.
41. Tukemaan tiiviimpää yhteistyötä unionin oppilaitosten välillä tutkimusperustaisen opettajankoulutuksen, tehostamiseksi ja tukemaan rajatylittävää liikkuvuutta ja yhteisiä oppimismahdollisuuksia opettajien ammatillisen kehittymisen jatkumossa, esimerkiksi kannustamalla kansallisten oppilaitosten vapaaehtoista yhteistyötä ja verkostoitumista unionin tasolla eurooppalaisten opettajankoulutuslaitosten (en. European teacher training academies) muodossa.
42. Tutkimaan nykyisten kansallisten toimien täydentämiseksi mahdollisuutta kehittää eurooppalaiset suuntaviivat, joita voitaisiin käyttää vapaaehtoisuuden pohjalta kansallisten urakehysten luomisessa kouluja käsittelevän ET 2020 -työryhmän työskentelyn tulosten pohjalta, jotta opettajien ja kouluttajien uralla etenemistä voitaisiin tarkastella laajemmasta näkökulmasta ja ottaa huomioon heidän tavoitteensa, vaikuttimensa ja pyrkimyksensä.
43. Edistämään yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa nykyisten verkkoalustojen, kuten e-Twinning, School Education Gateway ja EPAL, käyttöä ja harkitsemaan niiden kehittämistä sekä tutkimaan mahdollisia tapoja ulottaa niiden käyttö palvelemaan sekä opiskelijoiden että ammatissa toimivien opettajien ja kouluttajien liikkuvuutta, esimerkiksi kumppaneiden löytämiseksi liikkuvuushankkeisiin ja alustan tarjoamiseksi liikkuvuuden valmistelulle ja seurannalle.
44. Arvostuksen lisäämiseksi tuomaan esille opetusammatin merkitystä ja antamaan näkyvyyttä laadukkaalle opetukselle sekä tutkimaan esimerkiksi innovoinnin, osallistavuuden tai opetuksen eurooppalaisen ulottuvuuden edistämisessä ansioituneille opettajille tai kouluttajille vuosittain myönnettävän eurooppalaisen palkinnon toteutettavuutta ja lisäarvoa.

¹⁷ Komission tiedonannot Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, 11.12.2019 (s. 19).

45. Tukemaan jatkossakin tulevien ja ammatissa jo toimivien opettajien ja kouluttajien koulutusmahdollisuuksien kehittämistä sekä heidän liikkuvuuttaan erityisesti Erasmus+-ohjelman ja Euroopan rakenne- ja investointirahastojen, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston, ja niiden seuraajien kautta.
46. Ottamaan nämä päätelmät täysimääräisesti huomioon laatiessaan ehdotuksia eurooppalaisesta koulutusalueesta ja koulutusyhteistyön uusista strategisista puitteista, mukaan lukien hyvien käytäntöjen vaihdon jatkamisesta jäsenvaltioiden välillä.
-

Poliittinen tausta

1. Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät opettajankoulutuksen laadun parantamisesta (15. marraskuuta 2007)
2. Neuvoston päätelmät opettajien ja koulunjohtajien ammattitaidon kehittämisestä (26. marraskuuta 2009)
3. Neuvoston päätelmät tehokkaasta johtamisesta koulutusosalalla (25.–26. marraskuuta 2013)
4. Neuvoston päätelmät tehokkaasta opettajankoulutuksesta (20. toukokuuta 2014)
5. Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät osallistamisesta monimuotoisessa ympäristössä laadukkaan koulutuksen tarjoamiseksi kaikille (17. helmikuuta 2017)
6. Neuvoston päätelmät koulujen kehittämisestä ja huipputason opetuksesta (20. marraskuuta 2017)
7. European Framework for the Digital Competences of Educators (2017)
8. Neuvoston suositus yhteisten arvojen, osallistavan koulutuksen ja opetuksen eurooppalaisen ulottuvuuden edistämisestä (22. toukokuuta 2018)
9. Neuvoston suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista (22. toukokuuta 2018)
10. Neuvoston suositus laadukkaista varhaiskasvatusjärjestelmistä (22. toukokuuta 2019)
11. Neuvoston suositus kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta kielten opetukseen ja oppimiseen (22. toukokuuta 2019)
12. TALIS – OECD:n kansainvälinen opetusta ja oppimista koskeva tutkimus 2018
13. Koulutuksen seurantakatsaus 2019